

Obsah JOINME 1/2018

Téma – Prolínání digitálního a fyzického prostoru. Tematizováno v článcích:

1. Post-internet (přesun umělecké tvorby z digitálního do fyzického prostoru).
2. Remediace klasické knihy v oblasti digitální literatury.
3. Dvojitá modularita a otevřenost digitálního díla oproti klasickým dílům.

Odborné studie

Posun od post-internetu ke spekulacím: mapování vývoje české umělecké scény – Veronika Sellnerová

Úryvek:

Teoretik a kritik současného umění Suhail Malik v rámci debaty s názvem Post-contemporary Art, která proběhla během 9. Berlínského Bienále, vychází ve svém příspěvku o současném umění například z Jacquesa Ranciéra a jeho charakteristice se budeme věnovat v následujícím odstavci. Podle Malika současné umění vystupuje jako politické, jelikož divákovi explicitně neříká, co dělat, jak jej číst – vytváří tedy místo pro subjektivitu ve světě, ve kterém dominuje standardizace a pocit bezmoci. Současné umění popisuje jako takové, které není přesně definováno, jelikož je ze své podstaty heterogenní. Můžeme zároveň tvrdit, že je velmi obtížné až téměř nemožné jednoznačně určit, co současným uměním je či není. Neurčitě také z toho důvodu, že jej negeneralizujeme – spíše než vynakládání úsilí na určitou generalizaci či schématické zjednodušení současného umění jako celku zkoumáme specifika jednotlivých uměleckých děl jednoho po druhém, vytváříme významy a díla interpretujeme. Nemá konstantní definici, která by přesně odrážela jeho specifika.

Malik dále tvrdí, že současné umění je také z určitého úhlu pohledu nepředvídatelné – jeho vývoj není znám tudíž není predikovatelný. Díky tomu, že dílo interpretujeme a vkládáme mu významy, se jedná se o proces silně subjektivní a jedinečný, který je založen na konkrétní zkušenosti, kognitivní souvztažnosti jedince a díla, můžeme mimo jiné dle Malika říci, že současné umění je silně zakotveno a závislé na přítomnosti. Jak dále popisuje, právě tato nejasnost a nemožnost definice je právě onou definicí současného umění; logicky ale právě definice limituje to, co může být za současné umění považováno. Skrze tuto tautologii se Malik dostává k tomu, že současné umění tedy definovatelné je. Zároveň také deklaruje, že současné umění podporuje subjektivitu právě skrze jeho důraz na jedincovo vytváření významu a interpretaci. Nastiňuje také několik základních problémů současného umění, skrze které dospívá k názoru, že současné umění závislé na přítomnosti, interpretaci a subjektivitě vůbec být nemusí – může se zaměřit na budoucnost a na její budování. Pro to, aby bylo umění politické a zaujalo pozitivní přístup, se musí oprostít od subjektivity, od důrazu na jedincovo vytváření významu.

Abstrakt

V následujícím článku se zaměříme na fragment současného umění, kterému se říká post-internetové a přiblížíme právě jeho proměnu v čase. Na ukázce lokálního, českého umění – tvorbě Martiny Růžičkové – se pokusíme tento vývoj ilustrovat. Zprvu ale musíme objasnit koncept post-internetu a post-internetového umění jako takového, abychom následně mohli začít analyzovat přístupy „post post-internetové“ a využít analýzy k tomu, abychom dále poukázali na dynamiku a proměnlivost současného umění. Pokud mluvíme o post-internetových a post post-internetových přístupech, ráda bych zdůraznila, že se spíše než na formální umělecké postupy a konkrétní formy umění se budeme zaměřovat na jejich tematickou rovinu a konceptuální přesah; nikoli na výčet praktik, které se pod daným označením skrývají.

Samotné téma vzešlo z předchozího výzkumu a diplomové práce na téma Reflexe českého post-internetového umění, která byla úspěšně obhájena v roce 2016. Na základě tohoto bádání a analýzy diskurzu českého post-internetu se dále rozvíjí diplomová práce s názvem Post post-internet: mapování vývoje české umělecké scény a přidružený výzkum, který se, stejně jako v předchozí diplomové práci, sestává z kvalitativního výzkumu – polostrukturovaných rozhovorů s aktéry-umělci diskurzu.

Hodina mezi mízou a jantarem: Digitální dílo v době své technické dvojedinosti-

Andreas Gajdošík

Ukázka:

Při psaní tohoto textu byla využita velká řada výhod nových médií. Jeho tvorba byla podřízena logice neustálé gramatické kontroly prováděné algoritmem textového editoru i průběžného sdílení a náhledů ze strany ochotných kolegů. Jednotlivá slova byla upravena, mazána či navzájem prohozena. Jednotlivé věty, souvětí i celé odstavce byly přesouvány v rámci měnící se kompozice i místních rytmických preferencí autora. Celé podkapitoly byly odloženy do zcela nezávislých souborů a pouze části jejich částí byly navráceny zpět, či se proměnily v pouhé autorské komentáře a poznámky.

V předem zvolené množině odborných textů byly vyhledány a zkopírovány potřebné citace, jejich formální správnost byla ověřena za přispění vzdáleného webového serveru a následně vložena do patřičných pasáží tohoto textu. Text několikrát putoval sítí, byl kopírován a sdílen, a to bez ztráty detailu informace či poškození dat. Získané připomínky, komentáře, vložené odkazy i návrhy na změny byly zhodnoceny a zpracovány. Text prošel výsledným autorským zhodnocením a seznán dokončeným, byl uložen v patřičném formátu a odevzdán.

Zdrojový soubor tohoto textu, jeho rozličné kopie a variace, se na jistou dobu staly rušnou uličkou: místem komunikace, kooperace a porozumění skupiny několika zainteresovaných osob. Komentáře, návrhy na změny aj., jež odrážely historii těchto živoucích výměn, však součástí tohoto výsledného textu nejsou. Konečné dílo ztratilo řadu svých původních kvalit, svého potenciálu i většinu vlastní historie, aby výměnou nabylo lepších schopností v oblasti distribuce – od své velikosti, spustitelnosti na více platformách, až po stabilnější podobu svého zobrazení. Této metamorfóze se budeme věnovat v následujících pasážích textu.

Abstrakt

Text vychází z Manovichovy charakteristiky nových médií jakožto médií modulárních a zaujímá kritický postoj k implicitní povaze tohoto líčení. Klade si za cíl analyzovat explicitní podmínky nutné k existenci modularity a z ní plynoucích důsledků. Na novomediální artefakty není tímto prismalem nazíráno jako na modulární po celou dobu jejich trvání, nýbrž pouze v určité podobě a specifické fázi svého vzniku. Jako klíčový bod zlomu je přitom rozpoznán moment známý pod označeními jako *render*, *kompilace* či *exportování*. Při něm ze zdrojového kódu, či předlohového souboru, vzniká výsledný digitální artefakt, jenž výměnou za lepší přístupnost ze strany diváků, ztrácí značnou část svých původních charakteristik. Novomediální artefakt v procesu svého vzniku i další cirkulace tak vystupuje jakožto kompromis mezi rozmanitostí a dostupností. Na základě analýzy text přichází s návrhem rozšíření Manovichova původního konceptu o koncept dvojí povahy digitálního díla založené na polaritě předlohy (otevřené potenciálu, uzpůsobené úpravám, kooperaci a výměně názorů) a výsledku (uzavřeného, hotového produktu, uzpůsobeného cirkulaci a logice symbolické směny), přičemž se hlouběji zabývá důsledkům i možností, jež tato polarita přináší.

Z papiera na obrazovku - Možnosti MSA (media specific analysis) - Ivana Pitel'ová

Úryvek:

Už z dvojakej povahy digitálnej literatúry vyplýva, že neexistuje jediný funkčný návod na to, ako takéto digitálne diela analyzovať - záleží taktiež na tom, aký aspekt takéhoto digitálneho literárneho diela nás zaujíma. Je pre nás dôležité zistiť ako forma a materialita diela ovplyvňuje to ako dielo funguje a ako ho vnímame? Alebo je pre nás dôležitejšie zistiť ako sa vytvára význam diela, a ako tento význam vníma užívateľ/čitateľ¹? Tieto otázky by si mal klásť každý, kto sa rozhodne digitálnu literatúru analyzovať, aby bol schopný vybrať si správnu metódu, prípadne kombináciu viacerých metód (žiadna totiž neponúka možnosti analýzy, ktoré by boli natoľko komplexné, aby zodpovedali každú otázku a vysvetlili každý aspekt).

Tak napríklad, metódy založené na koncepte hypertextu/kybertextu/technotextu sú primárne zamerané na materialitu a formu digitálnych diel a na to, ako sa táto podieľa na tvorbe zážitku užívateľa z diela, interaktívna sémiotika sa snaží vysporiadať s tým, aké sémiotické systémy sú užívateľovi ponúkané a ako si užívateľ prechádzaním týmito nesequenčnými textami tvorí

¹ Označenie čitateľ/užívateľ sú v tejto práci zameniteľné, keďže v kontexte digitálnej literatúry fungujú ako synonymá.

význam.² Naproti tomu, hermeneutika, ako jedna z najnovších metód analýzy digitálnych literárnych diel, vychádzajúca z konceptu “ťažkého čítania”³, kedy je čitateľ nútený hľadať kľúč k tomu, ako textom prechádzať a odkryť a pochopiť jeho obsah sa zameriava na vzťahy medzi dielom, čitateľom a autorom, a nesústreď sa príliš na úlohu kódu či materialitu/formu diela ako takého. Z vyššie uvedeného popisu je zrejmé, že neexistuje univerzálny prístup, ako analyzovať digitálnu literatúru (poéziu). Čo však v prípade, ak je naším záujmom sledovať to isté dielo, avšak dostupné na rôznych platformách, remediované zo svojej originálnej, tlačenej podoby do podoby interaktívneho digitálneho diela? Ktorá z metód je tou najvhodnejšiou? Keďže jedným z aspektov takejto analýzy je proces remediácie, a teda “prenos” diela z jednej podoby do inej, je vhodné sa orientovať na materialitu diela a klásť si otázky, ako platforma, na ktorej je dielo prezentované ovplyvňuje nielen čitateľa, ale aj dielo samotné.

Anotace: Vo svojom príspevku sa bližšie zameriam na priblíženie MSA - mediálne špecifickej analýzy, pričom sa budem snažiť poukázať na jej výhody a nevýhody oproti iným, bežne využívaným metódam analýzy (digitálnej) poézie (metódy založené na koncepte hypertextu, kybertextu).

Recenze, rozhovory

Frieder Nake – Interview – umělec, který vystavoval na původní výstavě Computer Graphic, účastnil se vernisáže a poskytl svá díla pro rekonstrukci výstavy, věnoval se počítačovému umění, dnes vytváří interaktivní instalace

Úryvek:

How important (in your point of view) is the new interpretation and presentation of the significant works through new technologies as we can see in this exhibition today? Does it have any benefits for you as an artist or for the audience?

It has because this is now fifty years old. It is really historic. Most people do not know this anymore and it is funny that there is an attention being pay to those old pieces by young students. Since I am teaching I often come across: “What? You did this fifty years ago?”. They do not believe it. So that is significant, and I counter now young people twenty-thirty

² Teórii hypertextu sa venuje G. Landow v *Hypertext: The Convergence of Contemporary Critical Theory and Technology* (1992), kybertext popisuje E.Aarseth vo svojom texte *Cybertext: Perspectives on Ergodic Literature* (1997), technotext predstavuje K. Hayles vo svojej knihe *Writing machines* (2002).

³ “Ťažké čítanie” je koncept, ktorý zaviedol Elliot Parent v roku 2005 ako hermeneutickú metódu prechodu textom.

In: PARENT, Richard Elliot. *The Digital Affect: A rhetorical hermeneutic for reading, writing, and understanding narrative in contemporary literature and new media*. 2005. Dostupné z: <http://d-scholarship.pitt.edu/7343/1/Parent-R-E-April-2005.pdf>.

years old, who cannot imagine that so long ago you could already do something with computer equipment that was much less powerful than machines we have now.

Computer Graphic Re-visited – reportáž z vernisáže výstavy – 5.října 2017 - Dům umění

Rozhovor s Jiřím Muchou o výstavě Computer Graphic Re-visited – o technickém řešení výstavy, realizace výstavy, jak vznikla tato idea

Tomáš Ruller – PERFORM-MADE – Odolné okamžiky: využití médií při vystavování živého umění - reportáž z komentované prohlídky výstavy - 8. 11. 2017, Dům umění města Brna – reportáž doplněna ukázkami z rozhovoru mezi docentkou Horákovou a profesorem Tomášem Rullerem a úryvky z komentované prohlídky výstavy, kterou návštěvníky provázel Tomáš Ruller

Úryvek: Na otázku, jak jde vystavovat živou událost, která se odehrála v minulosti, odpověděl Tomáš Ruller takto: *“Nejde to, nedá se to jiným způsobem vystavovat, než to dělat živě, takže ta výstava je do jisté míry takový protimluv, (...) jsem přesvědčen, že vše, co tady vidíme, jsou vlastně nová díla a jiná díla a o tom ta výstava je, což je základní téma výstavy.”*

Brno hostí mladé umělce – Cena Jindřicha Chalupického – recenze výstavy finalistů Ceny Jindřicha Chalupického - od 22. září 2017 do 14.ledna 2018 v Pražákově paláci